

INTERVJU Kurt Basiner, američki politički analitičar

Tihić je bio blizu političke smrti

Amerikanci osjećaju da stvari ne idu u smjeru u kojem bi voljeli • Rješenje je u imenovanju specijalnog izaslanika • Dejtonska BiH je funkcionirala onoliko koliko je funkcionalan OHR • EU je pomiješala poruke odlučujući o vizama

Razgovarao:
Tarik Lazović

Količinu pažnje koju Sjedinjene Američke Države poklanjaju Bosni i Hercegovini u posljednjih šest mjeseci, Kurt Basiner (Bassuener), američki politički analitičar iz Vijeća za politiku demokratizacije (Democratization Policy Council), dijelom vidi kao ojačan angažman Vašingtona u našoj zemlji, ali to ne smatra strategijom Stejt departmenta.

Basiner u razgovoru za „Avaz“ naglašava da Amerikanci osjećaju da „stvari ne idu u smjeru u kojem bi voljeli i prepoznaju da nema napretka u ispunjavanju pet ciljeva i dva uvjeta“.

No, on nije mišljenja da SAD shvataju zašto nema napretka.

Kišobran OHR-a

- Nisam vidio suštinsku promjenu gledanja na BiH. Više je pažnje i to je napredak, ali nisam siguran da postoji plan. Bajdenova (Biden) posjeta je donijela optimizam, izgledalo je se Amerikanci vraćaju. Ali, nije bilo nastavka. To nije, naravno, Bajdenova, nego greška Obamine administracije i Stejt departmenta. Sada smo ponovo na starom.

□ **Šta će nam onda ta pažnja uopće donijeti, ima li nekih političkih posljedica?**

- Najsvježija posljedica toga je američka podrška ukidanju zaključaka Narodne skupštine RS. Iako je bilo još zemalja u Vijeću za implementaciju mira (PIC) koje su imale čvrst stav - Turška posebno, pa i Japan -

Dodik nije uzdrman

□ **Smatrate li da je politička snaga premijera RS Milorada Dodika na neki način uzdrmana istragom koju protiv njega vodi Tužilaštvo BiH?**

- Nisam insajder, i ne mislim da je u tom procesu riječ o politici. To je rad domaćih institucija, dokazi su ponuđeni Tužilaštvu i taj proces je odvojen. Nema tu nekakvog „velikog plana“ protiv Dodika. Teško je reći da li ga je ova istraga politički uzdrmla. Jedino što nam govori, možda, odakle vjetar puše jeste izlazak Mladena Ivanića iz vladajuće koalicije.

Basiner: Nema nekakvog „velikog plana“ u istrazi protiv Dodika

(Foto: F. Fočo)

SAD su ključne. Ali, šta će zaista značiti taj „snažniji angažman“ to je još nejasno, i ne mislim ni da je uopće definirano. Osjećam da postoji očaj i frustracija jer stvari ne idu dobro i da ne znaju šta da urade.

Nema jasnog fokusa politike. Primjerice Rezolucija Kongresa o BiH prije nekoliko mjeseci je dala elemente strategije. Lično smatram da se ništa neće moći uraditi ako ne bude nekoga ko će puno radno vrijeme raditi na tom snažnijem angažmanu. Mora postojati neko ko će ujediniti zapadni pristup prema BiH.

□ **Mislite na specijalnog izaslanika SAD?**

- Da. On je jedini izlaz iz ove situacije i treba uvjeriti ljude da neće biti napretka ako se samo politički lideri u BiH stave u jednu prostoriju. Neće biti ustavne reforme ako se ne zadrži sigurnosni kišobran EUFOR-a i OHR-a kao proteklih 15 godina. Jedini način da sve stavimo na iste talasne dužine jeste da se imenuje specijalni izaslanik za Balkan, a posebno BiH. Takve odluke za sada, očito

je, nema, a ne mislim da će je biti u skoroj budućnosti. Stejt department još misli to može završiti iz Vašingtona putem telefona.

Zaleđina SAD

□ **Ambasador SAD u Beogradu Kameron Manter (Cameron Munter) je rekao da neće biti specijalnog izaslanika, no Filip Gordon (Phillip) iz Stejt departmenta tvrdi da to još nije isključeno?**

- Da, to sam i ja vidio. Oni će tu odluku donijeti kada uvide da je to neophodno, sada očito ne gledaju tako. Argumenti za specijalnog izaslanika su snažni, ali, nažalost, ima mnogo nesporazuma o tome šta bi on, ustvari, bio i šta bi radio. Nije to konkurencija ambasadoru niti OHR-u. On bi više poslao u međunarodnoj zajednici nego u BiH. Nije tu ni riječ o ličnosti, ključna je stvar podrška američkog predsjednika. Ako je to osoba koja se u njegovo ime bavi Balkanom, posebno BiH, koja je najveći problem, to bi mu dalo enormni kredibilitet kod svih država PIC-a i

Jedino što spaja lidere je želja da zadrže pozicije utjecaja i moći

- Ljudi zaboravljaju zašto se ustavna reforma mora uraditi. Ona nije sama sebi svrha. Ako ćete potrošiti puno političkog kapitala, a ništa ne dobiti, bolje je to ne činiti. Ali, ono zbog čega BiH mora imati ustavnu reformu, a što ni NATO ni EU nisu rekli, jeste što postoji neodgovarajući politički sistem u kojem ne postoji odgovornost.

Sadašnje političko rukovodstvo u ovoj zemlji, pozicija i opozicija, nemaju

interesa mijenjati stanje. Ne vidim da bi bilo kakvo širenje „Pruda“, iako je on mrtav, pa i okupljanje svih lidera u jednoj sobi, moglo dati dogovor. Ako i dobijete dogovor sa svim strankama, onda mogu garantirati da od njega nema ništa, jer neće funkcionirati. Jedino što spaja te lidere jeste želja da zadrže pozicije utjecaja i moći. Prava ustavna reforma nije nešto što se uradi nabrazinu i do sljedećih izbora.

Evropske unije.

□ **Neki politički krugovi u BiH su mišljenja da iza lidera SDA Sulejmana Tihića „stojе“ Amerikanci, tumačeći tako promjenu njegove politike u posljednje vrijeme?**

- Ne znam da li on ima snažnu podršku SAD, ali vjerujem da ga veliki broj ljudi u međunarodnoj zajednici razumije. On je imao iskustvo blisko političkoj smrti, nakon prvih sastanaka Prudske trojke. On je, kako bismo mi rekli, iznio svoj vrat na pladanj, ali nije dobio ništa. To ga je stavilo u tešku poziciju. Sada on to ne želi

ponoviti, što je veoma muško.

Ne mislim da Tihić nije za dogovor, ali želi biti uvjeren da se nešto doista može postići. Dogovori nisu donijeli rezultata i sada ga nosi zdravi skepticizam. Dio problema s Prudom je bio to što su svi iz međunarodne zajednice u tome vidjeli šansu i htjeli vjerovati, jer nemaju ništa drugo u šta bi gledali na horizontu - u šta vjeruju da će uspjeti i u šta mogu položiti sve nade. Sada je jasno da tu nema ništa. Promjena u bh. politici nema, a retorika nikada nije prestala.

□ **Kako procjenjujete da će**

se odvijati stvari u BiH nakon što je Prud propao, a posljednji razgovori nisu dali rezultata. Kako će zapravo BiH, prema vašem mišljenju, izgledati za godinu dana?

- Zavisi od toga hoće li biti ispunjeno pet ciljeva i dva uvjeta za ukidanje OHR-a i da li će, prema tome, EUFOR ostati. Ne vidim da ima nade da se to može uraditi ove godine, niti na proljeće, ali stvari se mogu promijeniti...

□ **Kako?**

- Teško je reći, jer nema političke računice kako bi se politički odnosi mogli promijeniti prije izbora. To i je-

Basiner: Nema političke volje za djelovanje stranaca

ste problem. Međunarodna zajednica igra veoma kratkoročnu igru. Postoji temeljna logička greška na odluci o tranziciji OHR-a.

Dejtonska BiH je funkcionalna onoliko koliko je funkcionalan OHR, koji je dio cijelog dejtonskog paketa, arbitrirao. Ako želite da promijenite tu ulogu međunarodnog arbitra, onda morate promijeniti i dejtonsku BiH. To je kapija kroz koju se mora proći.

toga nema ni govora o kretanju naprijed. EU sebe osuđuje na neuspjeh ako ne odustane od toga. Oni sada baziraju odluku na iskrivljenom shvatanju svoje uloge i pogrešnom shvatanju šta se može dogoditi u BiH.

OHR i EUFOR su neophodni sve dok ne dobijemo ustavnu reformu. Dok imate dejtonsku BiH, imate i OHR, a kada BiH bude više od toga i kada država bude imala sistem u kojem velika

Za EU je Srbija na prvom mjestu

Kako komentirate odluku EU da BiH izuzme iz ukidanja viznog režima?

- To je loša odluka. Možda nije uredu da ja to kritiziram, ali EU je pomiješala poruke. Ako je htjela da se ispune svi uvjeti za ukidanje viza, onda je to trebala dobiti samo Makedonija, koja je to uradila, ali ne i Srbija i Crna Gora, koje nisu. Bosanci bi to razumjeli, ali problem je što su druge zemlje dobile bezvizni režim, a nisu ispunile uvjete. Ne zavidim Renu na njegovoj posjeti BiH, jer oni sami pozivaju kritike na sebe. Ovo šalje

opasnu poruku da se, kada je EU u pitanju, ustvari ne moraju ispuniti svi uvjeti kako bi se došlo do cilja. Ako si dovoljno važan ili problematičan, može biti i drugačije. Vidim nekakav mentalit da je Srbija na prvom mjestu iz različitih razloga, geopolitičkih, zbog Tačića i ostalog. Niko mi ne može objasniti zašto su Srbija i Crna Gora na bijeloj šengen listi, a BiH nije. Ako ćemo se rukovoditi uvjetima, ni oni nam nisu trebali, ali ako ćemo gledati na to pitanje politički, onda je cijela regija trebala dobiti bezvizni režim.

Umjesto toga, oni su postavili pet ciljeva i dva uvjeta. Sve su to važna pitanja, ali niti jedno nije suštinsko niti mijenja prirodu bh. politike. Zamislimo da i ispune uvjete, ukine se OHR, mandat EUFOR-a promijenjen. Tada bi, što god se desi, morali ići od početka, na Vijeće sigurnosti UN-a. Sada postoji prava platforma za ulogu međunarodne zajednice, ali nema političke volje za djelovanje. Nju bi, nadam se, trebao donijeti specijalni predstavnik.

Druga era

Ali, zašto držati OHR samo „za svaki slučaj“? Imali smo tri visoka predstavnika, koji nisu dali ama baš nikakav rezultat?

- Treba zadržati i OHR i EUFOR da se spriječi da stvari postanu još gore. Bez

većina ljudi vjeruje da može funkcionirati, onda ste u drugoj eri i OHR vam neće trebati.

U najmanju ruku ne zvučite optimistično...

- I nisam, ali nisam ni pesimist. Ne vidim puno razloga za to...

Zvučite baš kao prosječan Bosanac...

- Moguće. Radim ovdje već dugo. Jednostavno ne vidim opravdanja da budem optimist. Promjena politike ovdje stvarno zavisi od Amerikanaca. Promjena politike neće doći ni iz Brisela, niti od država članica EU. Od zemalja PIC-a, jedino Turska ima BiH među deset svojih prioriteta. Ako nikog nije dovoljno briga da potroši političke resurse na pitanju BiH, uloga međunarodne zajednice propada.

ANALIZA: Koga briga za postrojavanje zločinačkih hordi

Četništvo za novi genocid

Poruka je jasna - očistiti Balkan od islama, i stvoriti novu armiju četnika koja će to u nekom novom genocidu uraditi efikasnije nego u ovom posljednjem, po principu blickriga

Piše: Enes OSMANČEVIĆ

Dva paralelna procesa dugo već odvijaju se jedan pored drugog u Bosni i Hercegovini, ali se o njima u javnoj političkoj komunikaciji govori malo ili nika-ko. Posebno se ne spominje veza između njih: jačanje četništva i ekshumiranje žrtava genocida i masovnih zločina u posljednjem ratu.

Dan nakon što su u Srebrenici pokopane 534 žrtve genocida u nekadašnjoj zaštićenoj zoni UN-a, u Srebrenicu i Bratunac umarširali su pripadnici Ravnogorskog četničkog pokreta, oskrnavili zastavu BiH, pjevajući: „Srbija će, ako treba sama, očistiti Balkan od islama!“ Bila je to demonstracija drskosti, sile, ali i poruka da nema kajanja za počinjene zločine. Naprotiv - četnici su spremni ići i dalje!

Nova uvreda

Samo dan nakon što su u Haškom tribunalu rođaci Milan i Stedoje Lukić osuđeni na doživotnu, odnosno kaznu zatvora od 30 godina za spaljivanje i ubistva civila u Višegradu tokom posljednjeg rata, u Trebinju je formirana nevladina organizacija Srpski četnički pokret Republike Srpske, koja ima zadatac da slijedi četništvo kao „najsvjetliju srpsku tradiciju“ i promovira četništvo „kao ideologiju budućnosti“ s ambicioznim ciljem da godišnje „educira“ i obučava

(Foto: Arhiv „Avaza“)

Četničko postrojavanje u Podrinju nije uznemirilo bh. političare

10.000 četnika, odnosno za deset godina proizvede armiju od 100.000 četnika.

Šta će raditi ti mladi četnici? Isto ono što četnici od Balkanskih ratova inače i rade: klati, silovati, paliti i ubijati... U duhu četničke pjesme: „... ubićemo, zaklaćemo ko sa nama neće!“

Ko to Srbima potura najmračniju ideologiju 20. stoljeća na Balkanu kao ideologiju budućnosti? Kakva je ta budućnost koja se nudi mladim Srbima? Činjenje zločina i suđenja u nekom novom Hagu, skomračenje po zatvorima diljem svijeta? Ili možda nada da se odgovornost za počinjene zločine može izbjeći, jer nemali je broj primjera da je i to moguće?

Poruke koje su ovih dana četnici jasno odaslali s

mjesta gdje su masovno ubijani Bošnjaci od 1992. do 1995. više su nego jasne: očistiti Balkan od islama, i stvoriti novu armiju četnika koja će to u nekom novom genocidu uraditi efikasnije nego u ovom posljednjem, po principu blickriga. Umjesto suočavanja s prošlošću, priznanja zločina i izvinjenja za počinjeni genocid, javno se obznanjuje strategija za činjenje novog.

Još strašnije od toga je da to ne brine nikoga: niti zvaničnike Srbije, odakle su ravnogorci umarširali u Srebrenicu i Bratunac i objavili nova ubijanja, niti Milorada Dodika, poznatog ljubitelja nevladinih organizacija, u kojima (možda baš u ovoj trebinjskoj) vidi svoju budućno-

st nakon što ode iz vlasti. Ne brine ni predstavnike međunarodnog faktora, koji su nasjeli na trik srbijanskih obavještajaca da je četništvo dio srpskog folkloru.

Kvazielita

Najsramnije u svemu je što četničko orgijanjanje po Bosni i Hercegovini ne brine, niti zanima bošnjačku političku kvazielitu. Ovo prvorazredno sigurnosno pitanje ne brine čelnike SDA koji su se zabavili smjenom svog ministra sigurnosti Tarika Sadovića, a činjenica da u njegovom rodnom Trebinju četnici osnivaju školu četništva ne brine ni samog Sadovića. On je brinuo samo za svoju fotelju.

Da li se rijetki intelektualci trebaju pojedinačno i sporadično baviti fenomenom cikličnog ponavljanja genocida u BiH, ili je to trebala biti zadaća čitavih timova istraživača, specijaliziranih instituta...?

Između dva genocida nije prošlo ni pedeset godina, a kolektivna sjećanja blijede - ne samo o događajima iz Drugog svjetskog nego i o tragediji iz posljednjeg rata. Bošnjačka politička kvazielita o tome ne govori, jer ne čita i ne zna dovoljno, ili se boji... No, kakva je sudbina naroda koji ima takve vođe, čiji su kolektivna svijest i pamćenje tako slabi i, konačno, koji iz prošlosti ne izvlači nikakve pouke za budućnost?

Kako region napreduje na planu euroatlantskih integracija

BiH na začelju regate za EU

Hrvatska predvodi, a Crna Gora trenutno najaktivnija država u regionu

Bosna i Hercegovina nalazi se na začelju regate zemalja našeg regiona na putu ka EU, ali i NATO-u. Iza nas je još samo Kosovo, koje u ovakvim računicama u obzir ne uzimaju ni evropske institucije, s obzirom na to da je riječ o državi koja je tek prošle godine stekla nezavisnost i pokušava se, iako sporo, uključiti u proces integracija u EU i NATO.

Naravno, na čelu regate je Hrvatska, koja ima status kandidatkinje, ali kočnica nastavku pregovora sa Briselom je Slovenija, koja insistira na prethodnom rješenju graničnog spora. No, Hrvatska je država čije

se priključenje spominje pri svakom razgovoru daljnijeg širenja Unije, nakon čega se tek navode ostale zemlje u regionu.

Iza nje je Makedonija, koja je prije četiri godine dobila status kandidata za članstvo u Uniji. Ovu zemlju koči druga članica EU - Grčka, koja insistira na promjeni imena Makedonija. Višegodišnjem sporu još se ne nazire rješenje, pa tako niti datum kada će Makedonija, pod ko zna kojim nazivom, otvoriti pregovore o članstvu.

Na trećem mjestu nalazi se Crna Gora, koja je ove sedmice dobila upitnik Evropske komisije za

članstvo u EU te ocjenu da je primjer kako male zemlje mogu biti uspješne na putu ka EU. Mnogi se slažu kako je riječ o najaktivnijoj državi na Balkanu, gdje je očigledan rezultat konsenzus politike i društva da je integracija u EU i NATO glavni cilj ove „najmlađe članice UN-a i jedne od najstarijih država Balkana“, kako to često voli reći tamošnji šef diplomatije Milan Ročen.

Albanija, članica NATO-a, najavila je podnošenje zahtjeva za prijem u članstvo u EU. I ova zemlja je danas ispred nas. Mada se nerijetko spominje kako albanska administra-

cija usporeno korača ka EU, ipak je brža od trome bh. vlasti. Ova zemlja se rangira ispred nas i u priči o vizama, jer već uveliko izdaje biometrijske pasoše, što bh. građani tek očekuju. Takvu gradaciju nisu poremetile ni zamjerke eksperata zbog činjenice da veliki broj Albanaca još uopće ne posjeduju lična dokumenta?!

Na kraju regate je Bosna i Hercegovina. Bh. vlast svojim nemarom, gotovo izjednačenog stepena s inetrnošću Evropske unije, dovela je državu na posljednje mjesto po ispunjenosti uvjeta za vizni režim te integracije u EU i NATO.

S. ŠKULETIĆ